

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Lausuntopyyntö
20.3.2026
dnron 53/03.01.01/2026

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi HE 182/2025 vp

Hyvil katsoo, että sääntelyn uudistaminen on kannatettavaa, koska sillä parannetaan sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä työskentelevien ja asioivien henkilöiden turvallisuutta sekä omaisuuden suojaa. Lisäksi Hyvil jakaa esityksessä esitetyn tavoin käsityksen siitä, että viranomaisten välisellä tehokkaammalla tietojen vaihdolla on mahdollista säästää viranomaisten resursseja.

Esityksessä perustellaan sääntelyn uudistamista tarpeella selkeyttää tietojen luovuttamista sosiaali- ja terveydenhuollosta poliisille. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvien tietopyyntöjen määrän oletetaan kasvavan uuden sääntelyn myötä. Uuden sääntelyn mukaan pyyntö voidaan kohdistaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajaan tai sen tehtäviä suorittavaan henkilöön. Tästä johtuen lainsäädäntömuutosten arvioidaankin edellyttävän koulutusta ja ohjeistusta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Koska sääntely kohdistuu suureen joukkoon sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia, tulee heidän kouluttamisensa vaatimaan aikaa sekä resursseja.

Hyvil jakaa esityksessä esitetyn käsityksen siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon ja poliisin välistä tietopyyntöprosessia on tarvetta parantaa ja selkeyttää. Kuten esityksessä mainitaan, vaikka lainsäädäntö sellaisenaan mahdollistaisi tietojen antamisen, viranomainen voi olla antamatta tietoja toiselle viranomaiselle esimerkiksi sen takia, että on epävarma menettelyn lainmukaisuudesta tai muutoin epätietoinen menettelynsä asianmukaisuudesta. Tällainen varovaisuusperiaate on hyvin ymmärrettävää, kun otetaan huomioon, että tietoja luovuttava taho on kuitenkin lopulta vastuussa tiedon luovuttamisen laillisuudesta. Tähän olennaisesti liittyen erityisesti hyvinvointialueilla on koettu hankalaksi niille tehtyjen tietopyyntöjen vapaamuotoisuus, jolloin on ollut vaikeaa arvioida muun muassa tietopyynnön perusteita. Hyvil katsoo, että tämä esitys ei ainakaan tällaisenaan paranna tätä tilannetta, jotta hyvinvointialueiden olisi helpompaa käsitellä niille esitetyjä tietopyyntöjä.

Esitetyt uudet lainkohdat on kirjoitettu siinä määrin laveasti, että niissä ei oteta kantaa, millä tavalla tietoja pyydetään. Esimerkiksi esitetyn poliisilain 5 §:n mukaan poliisilla on päälystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tieto henkilön läsnäolosta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan toimitiloissa tietynä aikana ja tieto läsnäolleen henkilön henkilöllisyydestä, jos tieto on välttämätön. Edellä mainitun perusteella avoimeksi jää muun muassa, miten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen voi tunnistaa pyytäjän (päälystöön kuuluvan poliisimiehen) sekä, miten pyyntö pitäisi perustella (välttämättömyys). Oman oikeusturvan

kannalta hyvinvointialueen ja/tai sen työntekijän tulisi pystyä dokumentoimaan sille esitetty tietopyyntö. Nykyisin näitä pyyntöjä on lähetetty hyvin vaillinaisin tiedoin jopa tavallisella sähköpostilla, vaikka pyyntö on sisältänyt sellaisia tietoja, joita tulisi käsitellä ainoastaan turvapostia (salattu sähköposti) käyttäen. Näin ollen koulutustarve poliisin esittämiin tietopyyntöihin liittyen on ilmeinen ja sen merkitys korostuu entisestään, jos tietopyyntöjen määrä kasvaa.

Jos itse säädöstekstissä ei ole tarkoituksenmukaista ottaa kantaa varsinaiseen tietopyyntöprosessiin, niin vähintään säädöstekstin perusteluissa voitaisiin ohjata tietopyyntöprosessin muotoa. Nykyisin tätä ongelmaa on yritetty ratkaista ministeriöiden ja Poliisihallituksen laatimalla ohjeella terveydenhuollon ja poliisin väliseen tiedonvaihtoon. Tämän ohjeen noudattaminen on jäänyt valitettavan vähäiseksi. Näin ollen Hyvil katsoo, että sujuvan tietojen luovuttamisen edellytyksenä on erityisesti, että sekä tietoja pyytävälle että niitä luovuttavalle osapuolelle tulisi olla selkeä ja mahdollisimman yhdenmukainen tapa pyytää ja luovuttaa tietoja.

Näin ollen Hyvil ehdottaa, että tietopyynnot tulisi terveydenhuollossa kohdistaa ensisijaisesti tietyille ennalta määrätyille taholle. Tällainen taho voisi olla esim. terveydenhuoltolain 57 §:ssä mainittu toimintayksikön vastaava lääkäri. Tällaisella tarkennuksella välttyttäisiin siltä, että koko hyvinvointialueen henkilöstö tulisi tiedottaa/kouluttaa tällaisia tietopyyntöjä varten. Tietopyyntöihin vastaaminen olisi varmasti sujuvampaa sekä juridisesti selkeämpää, jos niitä varten olisi ennalta määritelty vastaava ammattihenkilö, jonka tehtävänä olisi asiaa koordinoida. Samalla tavalla tietopyyntöjen vastuuhenkilö olisi syytä määrittää myös sosiaalihuollossa.

Hyvil haluaa kiinnittää huomiota asiakas- ja potilassuhteen sekä asiakastietojen luottamuksellisuuteen. Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnassa korostuu luottamuksellisuuden periaate ja poliisin tietojensaantioikeudella ehdotetun sääntelyn mukaisesti voi olla vaikutusta asiakkaiden luottamukseen hakeutua sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piiriin. Tällöin sääntelyssä tulee huomioida perusoikeusnäkökulmat ja suojata asiakassuhdetta ja potilassuhdetta erityisesti silloin, kun kyse on lievista rikoksista. Näin ollen Hyvil haluaa kiinnittää huomiota erityisesti ehdotetun poliisilain 4 luvun 5 §:n 2 ja 6 kohdan tarpeellisuuteen.

Edellä mainitut huomiot koskevat soveltuvien osin myös, mitä henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 20 a §:stä on ehdotettu.

Rasmus Rantanen
Juristi
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy